

Realizacja zadań Gminnego Programu Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Lutowiska na rok 2018 przyjętego Uchwałą Nr XXXII/153/2017 roku Rady Gminy Lutowiska z dnia 28 grudnia 2017 roku.

Koordynatorem Programu była Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lutowiskach. Wójt Gminy Lutowiska Zarządzeniem Nr 28/2016 z dnia 28 czerwca 2016 roku uregulował tryb funkcjonowania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Na terenie Gminy Lutowiska zamieszkuje 2 271 osób w tym :

- osoby uzależnione stanowią 2,4 % ogółu społeczeństwa- liczba osób 55;
- osoby pijące szkodliwie stanowią 9,5 % ogółu społeczeństwa- liczba osób 216;
- rodziny korzystające ze świadczeń pomocy społecznej , w których występuje problem alkoholowy w roku 2018- liczba rodzin 13, liczba osób w tych rodzinach 29 osoby;
- liczba osób przewiezionych do Izby Wyrzeźwień w roku 2018 – 1 osoba ;
- liczba osób będących pod wpływem alkoholu ,którym odebrano uprawnienia do prowadzenia pojazdów w roku 2017: 5 osób ;
- liczba interwencji policyjnych w roku 2018- 178 ogółem 178 w tym interwencji w sprawach rodzinnych 28;
- liczba zatrzymanych w sprawie narkotyków w roku 2018 - 3 osoba ;
- liczba założonych Niebieskich Kart w związku ze stosowaniem przemocy domowej w roku 2018r.- 4 rodziny, kart 5 ;
- liczba rodzin z którymi w roku 2018 pracował Zespół Interdyscyplinarny – 6;
- liczba podejrzanych o stosowanie przemocy domowej przekazanych do Prokuratury w roku 2018- 3;
- liczb przeprowadzonych kontroli prawidłowości obrotu napojami alkoholowymi na terenie Gminy w roku 2018 - 27 punktów ;
- liczba osób , z którymi pracowała GKRPA w roku 2018 – 17 osób ;
- liczba członków rodziny , w której występuje problem alkoholowy z którymi współpracowała GKRPA w roku 2018 - 14 osób;
- liczba osób , które zgłosiły się do Punktu Konsultacyjnego w roku 2018 - 29
- liczba rodzin zagrożona alkoholizmem wychowująca małoletnie dzieci-7 (objęte pomocą asystenta rodziny).

Zdania zrealizowane w ramach Programu przez Zespół Szkół w Lutowiskach.

Działania szkoły skupiają się głównie wokół profilaktyki uniwersalnej, która skierowana jest do wszystkich uczniów, bez względu na stopień ryzyka – całej społeczności szkolnej. Podejmowane działania skupiają się wokół zagadnień związanych z promocją zdrowego stylu życia, rozwijaniem postawy dbałości o zdrowie własne i innych ludzi, umiejętności dokonywania świadomych wyborów. To również rozwijanie postawy asertywności, kształtowanie umiejętności radzenia sobie z emocjami w sytuacji przeżywania trudnych sytuacji życiowych. Profilaktyka uniwersalna ma na celu przeciwdziałanie pierwszym próbom podejmowania zachowań ryzykownych lub opóźnienie inicjacji.

Oddział przedszkolny, klasa A

Podjęte działania:

1. Kształtowanie umiejętności nawiązywania, podtrzymywania prawidłowych relacji z rówieśnikami: zabawy integrujące grupę, wiersze, opowiadania – wychowawca.
2. Zapoznanie z prawami i obowiązkami dzieci: pogadanka, historyjki obrazkowe – wychowawca.
3. Rozwijanie empatii i wrażliwości na krzywdę i potrzeby innych: bajki, opowiadania, wiersze, udział w akcji „Szlachetna paczka”, „Pomóż zwierzętom ze schronisk”, „Zakrecona nakrętka”.
4. Poszerzenie wiedzy z zakresu bezpieczeństwa na drodze i w pobliżu niej: spotkanie z policjantami – pogadanka.
5. Zapoznanie z podstawowymi zasadami dbałości o najbliższe środowisko: spacer, udział w akcji „Sprzątanie Świata”, zbiórka surowców wtórnych, pogadanki, bajki, wiersze.
6. Poszerzenie wiedzy na temat zdrowego stylu życia: realizacja wybranych tematów z programu : „Czyste powietrze wokół nas” i „Spójrz inaczej”, rozmowy z panią pielęgniarką.

Oddział przedszkolny, klasa B

Podjęte działania:

- Integracja zespołu klasowego podczas zabaw , wycieczki , pogadanek ,spacerów.
- Bezpieczeństwo w ruchu drogowym :pogadanka podczas zajęć ogólnorozwojowych, spotkanie z przedstawicielami policji.
- Bezpieczeństwo w czasie zabaw w sali , na placu zabaw na hali sportowej –rozmowy, pogadanki.
- Praca wychowawczo-terapeutyczna nad agresją: opracowano „Kodeks Przedszkolaka” ,omawiano zasady obowiązujące w grupie , wyciszano ,niwelowano zachowania agresywne poprzez wybrane zabawy.
- Omawiano prawa i obowiązki dzieci podczas zajęć i zabawy.
- Do działań terapeutycznych wykorzystano bajki literatury dziecięcej.
- Podejmowano działania wzmacniające pozytywne zachowania wśród dzieci.
- Prowadzono pogadanki na temat higieny ciała , jamy ustnej oraz zdrowego odżywiania
- Na bieżąco prowadzone były działania wychowawcze mające na celu eliminowanie właściwych zachowań oraz wzmacnianie właściwych np. cykl zajęć „Dbamy o środowisko” udział w akcji „Sprzątanie świata”.
- Dzieci brały udział w organizowanych na terenie szkoły konkursach plastycznych, recytatorskim oraz w zbiórkach i akcjach wolontariuszy.

Prowadzono również działania wspierające rodziców:

-„To warto przeczytać” -tablica informacyjna dla rodziców- zapoznanie z artykułami z zakresu wychowania i opieki, z psychologii, pedagogiki, logopedii.

-Na spotkaniach i wywiadówkach przekazywano informacje o dzieciach wymieniano uwagi, spostrzeżenia. Wychowawca na bieżąco udzielał porad ,wskazówek, zachęcał do korzystania z rozmów z pedagogiem szkolnym.

Klasa O c

Podjęte działania:

- Integracja grupy (zabawy, pogadanki, wycieczki, spacerzy).
- Bezpieczeństwo podczas uczestnictwa w ruchu drogowym (pogadanki, zajęcia praktyczne, wyjście na ulicę i przejście dla pieszych).
- Bezpieczeństwo podczas zajęć, zabaw (obserwacja, pogadanki, rozmowy)
- Praca wychowawczo-terapeutyczna (ustalenie i omówienie zasad panujących w grupie- Kodeks Przedszkolaka, realizacja II modułu innowacji „Miś uczy samodzielności”, wzmacnianie pozytywnych zachowań.
- Dbłość o swoje zdrowie (pogadanki, projekcja filmów, realizacja III modułu innowacji „ Kulinarne warsztaty z Małym Misiem”.
- Wycieczki dalsze: Zatwarnica- wodospad na potoku Hylaty- zajęcia plastyczne – ognisko; Ustrzyki Dolne kino „Orzeł”(projekcja filmu „Biały Kieł”) i Sanok –sala zabaw.
- Występ dzieci na Akademii z okazji Święta Niepodległości.
- Udział dzieci w konkursach na terenie szkoły i poza nią.
- Udział dzieci w akcjach: Sprzątanie Świata, pomoc dla Bianki, Pomoc dla pogorzalców, Zbiórka karmy dla schroniska w Przemyślu, Szlachetna paczka.
- Pedagogizacja i współpraca z rodzicami (wywiadówki, rozmowy indywidualne, wymiana doświadczeń i obserwacji).
- Ścisła współpraca z pedagogiem szkolnym(konsultacje, porady, kierowanie dzieci do poradni i na badania lateralizacji).

Klasa I

Podjęte działania:

Zajęcia zintegrowane- pogadanki, scenki dramowe, krótkie filmy, praca z tekstem – opowiadania, bajki , historyjki obrazkowe, prace plastyczne, każdego dnia - gry i zabawy integrujące zespół klasowy.

04.09.2018r. – Jestem uczniem. Poznajemy się- integrowanie zespołu klasowego przez wspólne zabawy.

05.09.2018r.- Ważne zasady. Wspólnie się bawimy- budowanie poczucia bezpieczeństwa w klasie. Poznajemy normy, zasady, reguły.

Zapoznanie się z regulaminem obowiązującym w czasie zajęć w-f.

06.09.2018r.- Poznajemy szkołę. Budowanie bezpieczeństwa dziecka- poznawanie szkoły.

07.09.2018r.- Rozwijanie motywacji dzieci do uczenia się, poznawania świata.

Co znaczy: siedzieć prawidłowo w ławce, bawić się właściwie?

10.09.2018r- Zapoznanie się z komputerem. Zagrożenia wynikające z niewłaściwego korzystania z komputera.

Plac zabaw- integracja zespołu klasowego i budowanie umiejętności bezpiecznej zabawy.

11.09.2018r.- Bezpieczne zabawy na podwórku, w szkole i w domu.

12.09.2018r.- Jak być bezpiecznym na drodze? Zapoznanie z zasadami bezpiecznego poruszania się po drodze.

Gry i zabawy orientacyjno- porządkowe.

13.09.2018r.- Uczymy się bezpiecznie poruszać po drodze.

14.09.2018r.- Klasowe gry i zabawy. Miło jest razem w szkole- gry i zabawy w klasie i na świeżym powietrzu. To są moi przyjaciele.

Rozwijanie świadomości wpływu aktywności fizycznej na zdrowie.

17. 09.2018r.- Na ratunek. Opowiadanie o przygodach Olka. Jak prosić o pomoc?

19.09.2018r.- Widzę- pomagam. Rozwijanie umiejętności dzieci na tematy związane z bezpieczeństwem.

21.09.2018r. – Czy jestem dzielny? Ćwiczenia w opowiadaniu na podstawie historyjki obrazkowej „ Wycieczka Teresy i taty- czyli, jak miło mogą kończyć się kłopoty?”. Swobodne wypowiedzi na temat wartości „dzielność”.

24.09.2018r.- Apel- przypomnienie zasad bezpieczeństwa oraz zachowania się w szkole.

27.09.2018r.- Współpracuję w grupie.

28.09.2018r.- Znam swoje mocne strony.

Wykonanie pracy plastycznej na konkurs profilaktyczny dotyczący szkodliwości picia alkoholu i palenia papierosów.

02.10.2018r.- Poszukuję odpowiedzi na pytania. Rozwijanie umiejętności społecznych.

W czym jesteśmy do siebie podobni?

03.10.2018r.- Jestem wytrwałym uczniem. Rozmowa na temat zainteresowań na podstawie zdjęć Leny.

08.10.2018r.- Moje obowiązki w domu.

09.10. 2018r.- Mam obowiązki.

10.10.2018r.- Wiem, co znaczy być dzielnym.

11.10.2018r.- Czy jestem kreatywny? Rozwiązywanie kreatywności dzieci poprzez twórcze działanie, opowiadania oraz uczenie się przewidywania efektów różnych działań.

12.10.2018r.- W co się bawić? Gry i zabawy na placu zabaw- integracja grupy.

16.10.2018r.- Uczymy się przez zabawę. Rozwijanie kreatywności dzieci poprzez zabawy językowe i podejmowanie twórczych działań.

17.10.2018r. Klasowy dzień zabaw- rozwijanie kreatywności.

19.10.2018r. – Spotkanie z baśnią- zajęcia rozwijające wyobraźnię poprzez głośne czytanie dzieciom i twórcze zabawy związane z tekstem.

22.10.2018r.- Jak spędzam czas wolny z bliskimi?

23.10.2018r.- Baśniowy świat wyobraźni- rozwijanie emocji dziecka oraz motywacji do słuchania i czytania.

24.10.2018r.- Rozwijamy swoją wyobraźnię. Zabawy tematyczne związane z baśniami.

25.10.2018r.- Rozwijanie umiejętności radzenia sobie w różnych sytuacjach zabawowych i zadaniowych.

Zdrowo się odżywiamy- sposoby przetwarzania warzyw i owoców.

30.10.2018r. - Dom to nie tylko ściany. Dom i jego znaczenie w życiu człowieka.

31.10.2018r. - Razem różnie- słuchanie wiersza, ćwiczenia w rozpoznawaniu emocji.

Każdy w rodzinie ma swoje obowiązki.

05.11.2018r. - Praca dyżurnych. Szacunek do pracy dyżurnych – rozwijanie społecznie pożądanych postaw społecznych i wdrażanie do poszanowania pracy własnej i innych.

06.11.2018r.- Szanuję innych.

09.11.2018r.- Baśń „Kot w butach” – rozwijanie umiejętności komunikowania się, mówienia prawdy i uczciwego zachowania.

19.11.2018r.- Dobre wychowanie. Kultura nie tylko dla gości- omówienie wartości kultury osobistej na podstawie wiersza J. Brzechwy „Kwoka”.

Szacunek dla przyrody- woda i powietrze.

23.11.2018r.- Co powinien robić dobrze wychowany człowiek?- dostrzeganie wartości kultury osobistej w codziennych sytuacjach w domu i w szkole.

30.11.2018r.- Rozwijanie umiejętności dostrzegania wartości płynącej z bycia członkiem rodziny bądź innej wspólnoty.

03.12.2018r. – Przybliżenie wartości dobra jako bezinteresownego działania, które może sprawić komuś radość.

04.12.2018r.- Kto to jest dobry człowiek?

07.12.2018r.- Pomagam innym.

13.12.2018r. - Zajęcia z pedagogiem szkolnym „Kłótniwe sąsiadki”.

10.10.2018r. – Trudne zachowania- uwrażliwienie uczniów na odmienność reakcji osób z autyzmem (bez podawania nazwy). Kształtowanie umiejętności wyrażania własnych uczuć i emocji.

12.12.2018r. Potrafię wybaczać.

17.12.2018r. Wiem, jak przeproszać Co cennego można podarować innym- rozwijanie społecznie pożądanых postaw.

Rozwijanie zainteresowań uczniów:

15.11.2018r.- Rozwijanie zainteresowań przyrodniczych. Wycieczka do Centrum Promocji Leśnictwa w Muczmem - oglądanie ekspozycji bieszczadzkiej flory i fauny; zajęcia przyrodnicze z pracownikiem Nadleśnictwa Stuposiany.

Udział w konkursach:

plastycznych „Jesień w lesie”, „Mój miś”, recytatorskim „Jesienne wierszowanie”, wiedzy przyrodniczej.

Praca z uczniem zdolnym, rozwijanie zainteresowań przyrodniczych – udział w zajęciach kółka przyrodniczego „Przyroda wokół nas” (zajęcia prowadzone społecznie).

Praca z uczniem słabym- indywidualizacja pracy na zajęciach; dodatkowe zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze (zajęcia prowadzone społecznie)

Udział w wydarzeniach i akademiach:

Sprzątanie Świata, akademia z okazji Dnia Edukacji Narodowej, „Pasowanie na ucznia”, pokaz historyczny „Ku niepodległej”, akademia z okazji Odzyskania Niepodległości, Andrzejki klasowe, Mikołajki klasowe.

W ramach planu wychowawczo- profilaktycznego zrealizowano zajęcia programu zajęć wychowawczo- profilaktycznego dla klas 1-3 szkół podstawowych „Spójrz inaczej”.

I. Podobieństwa i różnice między ludźmi

1. Poznajemy się. - 04.09. 2018r.
  2. Czym się różnimy. - 19.11. 2018r.
  3. W czym jesteśmy do siebie podobni? - 02.10. 2018r.
  4. W czym jesteśmy podobni, a czym się różnimy? - 16.11. 2018r.
- II. Razem uczymy się i razem bawimy
1. Jesteśmy klasą. - 05.09. 2018r.
  2. Poznajemy normy, reguły, zasady. - 05.09. 2018r.
  3. To są moi przyjaciele. - 14.09. 2018r.
- III. Postrzeganie siebie i rozumienie swoich uczuć.
1. Rozpoznajemy i nazywamy uczucia. - 21.11. 2018r.
  2. Wyrażamy uczucia mimiką. – 23.11. 2018r.
  3. Wyrażamy uczucia zachowaniem. – 30.11. 2018r.
- IV. Uczestnictwo w grupie- jesteś członkiem rodziny.
1. Każdy w rodzinie ma swoje obowiązki. - 31.10. 2018r.
- V. Dbanie o zdrowie
1. Co mogę zrobić, aby być silnym i zdrowym? - 11.12. 2018r.

Klasa I

Podjęte działania:

Realizacja programu „ Spójrz inaczej”
Realizacja programu „ Ratujemy i uczymy ratować” WOŚP- w tym zajęcia otwarte dla rodziców
Spotkanie ze „ Świeżakami”- głośne czytanie dla rodziców, zajęcia otwarte dla klas O
Udział w akcjach charytatywnych organizowanych na terenie szkoły
Akcja – Hymn dla Niepodległej
Zapalenie zniczy w miejscach pamięci w Lutowiskach
Mikołajki- wycieczka z rodzicami

Spotkanie wigilijne z rodzicami
„ Kłótniwe sąsiadki”- współpraca, wzajemna pomoc, zgoda- zajęcia z pedagogiem
Zasady właściwego korzystania z technologii, zwłaszcza w sieci internetowej- zaj. Komputerowe
Realizacja treści programu czytelniczego
Bezpieczeństwo na drodze- zaj. zintegrowane, spotkanie z policjantem
Wybór samorządu klasowego, obowiązki dyżurnego
Poznanawanie grzybów- zajęcia z leśnikiem
Kształtowanie charakteru dziecka i uczenie wytrwałości- Zaj. zintegrowane
Szacunek i uczciwość- zaj. zintegrowane
Wartość: Dobroć- zaj. zintegrowane
Zdrowe odżywianie- zaj. zintegrowane

Klasa III

Podjęte działania:

1. Zasady zdrowego odżywiania się - udział uczniów w programach ARR:
  - „ Owoce i warzywa w szkole”(cały rok szkolny)
  - „ Szklanka mleka” (cały rok szkolny)
2. Bezpieczeństwo w ruchu drogowym:
  - ćwiczenia przypominające zasady zachowania się pieszych w ruchu drogowym – wych. fiz.(wrzesień).
  - spotkanie z policjantem - pogadanka na temat bezpiecznej drogi do i ze szkoły. Zasady w ruchu drogowym. Znaki drogowe – bezpieczne poruszanie się po drogach.(wrzesień).
3. Spotkanie z leśnikiem – pogadanka połączona z prezentacją multimedialną na temat „Co wiem o niedźwiedziu” (listopad).
4. Gry i zabawy podczas przerw na świeżym powietrzu, aktywny udział w zajęciach ruchowych (cały rok szkolny).
5. Ćwiczenia kształtujące prawidłową sylwetkę – wych. fiz. (wrzesień.).
6. Zapobieganie próchnicy, uczestniczenie co miesiąc we fluoryzacji zębów (cały rok szkolny).
7. Wycieczka do lasu „Leśna galeria” (październik).
8. Wycieczka do Centrum Promocji Leśnictwa w Muczmem (klasy I i III) – obserwacja żubrów w pokazowej zagrodzie, oglądanie ekspozycji bieszczadzkiej flory i fauny, zajęcia przyrodnicze z pracownikami Nadleśnictwa Stuposiany (listopad).
9. Udział uczniów w różnych konkursach organizowanych na terenie szkoły i poza nią:
  - konkurs wiedzy „Co wiem o niedźwiedziu”(listopad)
  - konkurs profilaktyczny „Alkohol, papierosy –nie, dziękuję”(październik)
  - konkurs recytatorski „Wierszowanie 2018” – DK Sanok (listopad)
  - konkurs plastyczny „ Miś Paddington” – świetlica szkolna (listopad)

- konkurs plastyczny zorganizowany przez Powiatowy Urząd Pracy w Ustrzykach Dolnych „Kim będę w przyszłości”(grudzień)
- konkurs pięknego czytania „Wiersze o misiach”(listopad)
- konkurs plastyczny „Jesień w lesie”(październik)
- konkurs plastyczny –GOK w Lutowiskach „ Bożonarodzeniowa kartka”(grudzień)

10. Wykształcenie u uczniów postawy zdolności nawiązywania kontaktów interpersonalnych:

- wybór samorządu klasowego (wrzesień),
- praca dyżurnego klasowego (cały rok szkolny),
- pomoc w porządkowaniu i dekorowaniu klasopracowni (cały rok szkolny),
- wspólne rozstrzyganie konfliktów klasowych (cały rok szkolny),
- zgodna praca w zespole (cały rok szkolny),
- udział w uroczystościach szkolnych – „ Pasowanie na ucznia” – klasy I-III, Dzień Edukacji Narodowej, Stulecie Odzyskania Niepodległości, wspólne śpiewanie hymnu państwowego (październik, listopad),
- współorganizowanie i udział w imprezach klasowych: Dzień chłopaka, andrzejki, mikołajki, klasowa wigilia (wrzesień, listopad, grudzień),
- opracowanie kodeksu klasy III (wrzesień),
- gry i zabawy integrujące zespół klasowy (cały rok szkolny)

11. Udział w akcjach Wolontariatu: „Szlachetna paczka”, „Pomoc dla Bianki”, „Pomagamy zwierzętom w schronisku – zbiórka karmy” oraz w innych : „Zakręcona nakrętka”, Zbiórka liptonów”(wrzesień-grudzień).

12. Na bieżąco prowadzone były działania wychowawcze mające na celu eliminowanie niewłaściwych zachowań oraz wzmacnianie właściwych – zajęcia z pedagogiem szkolnym „Kłótniwe sąsiadki” , udział w akcji „Sprzątanie świata”.

13. Pomaganie innym- rozmowa na temat :Jak starsi uczniowie mogą pomagać młodszym” (październik).

14. Rozwiązywanie konfliktów- „Awantura” – rozmowa z uczniami o sytuacjach konfliktowych między dziećmi i sposobach ich rozwiązywania (grudzień).

15. Dobra koleżanka, dobry kolega – ustalenie cech wyróżniających dobrą koleżankę i dobrego kolegę (grudzień)

16. Współpraca z rodzicami – na zebraniach i wywiadówkach przekazywano informacje o uczniach, wymieniano uwagi i spostrzeżenia, wychowawca na bieżąco udzielał porad i wskazówek oraz zachęcał do korzystania z rozmów z pedagogiem szkolnym (wrzesień- grudzień)

17. Objęcie uczniów pomocą psychologiczno-pedagogiczną – zajęcia logopedyczne, korekcyjno-kompensacyjne, dydaktyczno-wyrównawcze. (cały rok szkolny)

18. Realizacja programu „Spójrz inaczej”:

- „Co mi się zdarzyło miłego?” – budowanie pozytywnej samooceny poprzez przypominanie dobrych doświadczeń, pogłębienie poczucia bezpieczeństwa w grupie, rozbudzenie świadomości znaczenia relacji z innymi ludźmi.

19. Rozwiązywanie i przeciwdziałanie problemom edukacyjnym:

- diagnozowanie trudności w uczeniu się – kierowanie uczniów na badania do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej (cały rok szkolny).

20. Pogadanka na temat zagrożeń i sposobów ochrony przed czadem (listopad).

Klasa IV a

Podjęte działania:

1. Prace porządkowe w arboretum.
2. Szkolny konkurs profilaktyczny .
3. Wycieczka „ Dzień z robotyką”.
4. Dzień chłopaka.
5. Odśpiewanie Hymnu Polski- Akcja dla Niepodległej.
6. Bezpieczeństwo w szkole, domu, na ulicy. –lekcja wychowawcza.
7. Trudne uczucie złość- spójrz inaczej.
8. Przygotowanie imprezy szkolnej- Andrzejki. Dyskoteka Andrzejkowa.
9. Mikołajki klasowe, wycieczka do Leska na basen.

Klasa IV b

Podjęte działania:

1. Porządkowanie skalniaka w arboretum-13.IX
2. Apel porządkowy dotyczący zachowania uczniów-24.IX
3. Udział w „Dniu z robotyką” w Ustrzykach Dolnych-10.X
4. Udział w akademii z okazji DEN-15.X
5. Udział klasy w pokazie historycznym-29.X
6. Uroczyste odśpiewanie hymnu z uczniami całej szkoły-9.XI
7. Apel z okazji 100 rocznicy odzyskania niepodległości przez Polskę- 22.XI
8. Udział uczniów w teście dotyczącym uzależnień-1.X
9. Mikołajki klasowe- wyjazd na basen do Leska-6.XII
10. Uczniowie brali udział w zawodach sportowych i konkursach organizowanych w szkole i poza szkołą.

Lekcje:

W klasie realizowany jest program „Spójrz inaczej”

Bezpiecznie w szkole, domu i na ulicy-13.IX

Wybór samorządu klasowego-10.IX

Pogadanka dotycząca zachowania uczniów-11.X

Co wydarzyło się 11.listopada?-5.XI

Przygotowania do andrzejek szkolnych-26.XI

Wspólne pieczenie pierników na wigilię klasową-19.XII

Przygotowania, próby przed jasełkami szkolnymi-3.XII, 10.XII, 17.XII

Wystawienie jasełek dla społeczności szkolnej -21.XII

Wigilia klasowa-21.XII

Klasa V

Podjęte działania:

1. Działania Samorządu Szkoły Podstawowej:
  - wyboru Samorządu,
  - opracowanie planu pracy,
  - akcja „Pomagamy zwierzętom”,
  - organizacja konkursów,
  - organizacja akcji charytatywnych.
2. Wyboru do Samorządu klasowego kl. V.
3. Udział klasy V w akcji „Sprzątanie świata”.
4. Integracja zespołu klasowego poprzez organizację imprez klasowych: „Dzień chłopaka”, wycieczka klasy do Rzeszowa, mikołajki klasowe, wigilia klasowa, organizowanie urodzin dzieci.
5. Realizacja tematów na godzinie wychowawczej:
6. Pedagogizacja rodziców na zebraniu ogólnym „Rozwój psychoseksualny dzieci i młodzieży” – pedagog szkolny
7. Rozmowy indywidualne z rodzicami i uczniami.
8. Uczestniczenie uczniów i wychowawcy w apelach:
  - Dzień Edukacji Narodowej,
  - Święto Odzyskania Niepodległości,
  - Jasełka szkolne,
  - Pomagamy Zwierzętom
9. Udział klasy V w konkursie profilaktycznym pt. „Alkohol, papierosy, dopalacze, narkotyki – nie dziękuję”

Klasa VI

Podjęte działania:

1. Realizacja „Programu profilaktyczno - wychowawczego z przedmiotów przyrodniczych dla młodzieży pochodzącej z różnych środowisk rodzinnych”, w ramach koła biologiczno – chemicznego dla uczniów Gimnazjum oraz klas VII i VIII Szkoły Podstawowej, w tym:

- zorganizowanie wycieczki do Krakowa w celu udziału uczniów w cyklicznych, dwudniowych warsztatach laboratoryjnych „Mikrobiologia czy biochemia, co jest ciekawsze?” na Wydziale

Biochemii, Biofizyki i Biotechnologii Uniwersytetu Jagiellońskiego, zajęć rozwijających zainteresowania na wystawie interaktywnej w Collegium Maius oraz w Muzeum Inżynierii Miejskiej w Krakowie,

- zorganizowanie wycieczki przyrodniczej na Połoninę Caryńską we współpracy z Bieszczadzkim Parkiem Narodowym,

- prowadzenie społecznie zajęć pozalekcyjnych rozwijających zainteresowania uczniów,

- przygotowywanie uczniów do różnych konkursów np. kuratoryjny konkurs biologiczny i chemiczny, konkurs „Zachowamy piękno i walory przyrodnicze Bieszczadów” – etap wojewódzki, konkurs „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski” – etap parkowy, „Olimpiada Promocji Zdrowego Stylu Życia” – etap rejonowy,

2. Organizacja konkursów profilaktycznych na terenie szkoły: „Olimpiada Promocji Zdrowego Stylu Życia” – etap szkolny.

3. Organizacja innych konkursów na terenie szkoły: „Zachowamy piękno i walory przyrodnicze Bieszczadów”, „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski”, „Czy znam bieszczadzkie drzewa i krzewy?”.

4. Prowadzenie zajęć koła przyrodniczego dla uczniów starszych klas Szkoły Podstawowej (V-VII), zorganizowanie spotkania z pracownikiem Nadleśnictwa Lutowiska.

5. Prowadzenie koła PCK dla starszych klas szkoły podstawowej i gimnazjum - angażowanie członków w akcje charytatywne, prozdrowotne, zajęcia profilaktyczne dla klas młodszych .

6. Realizacja planu wychowawczo – profilaktycznego wychowawcy klasy VI:

- wycieczka do Rzeszowa: kręgle, park trampolin, kino,

- wycieczka do Leska i Uherzec Mineralnych: basen, warsztaty rękodzielnicze w Bieszczadzkiej Szkole Rzemiosła,

- udział w akcji „Sprzątanie Świata”,

- lekcje wychowawcze w ramach programu „Spójrz Inaczej”,

- imprezy integrujące zespół klasowy: „Dzień Chłopaka”, „Andrzejki”, „Mikołajki”, wspólne przygotowywanie ozdób świątecznych, dekorowanie klasy, ubieranie choinki, „Wigilia klasowa”,

- uczenie samodzielności i odpowiedzialności za powierzone zadania np. utworzenie grup zadaniowych odpowiedzialnych za hodowane w pracowni ryby akwariowe, patyczaki, rośliny, prowadzenie kroniki klasowej, przygotowywanie gazetek: wyznaczanie zadań, określanie terminów wykonania, kontrolowanie,

- udział klasy w konkursie profilaktycznym,
- udział w różnych apelach i uroczystościach szkolnych,
- stała współpraca z Rodzicami w realizacji Planu wychowawczego klasy.

Klasa VIIa

Podjęte działania:

Realizacja programu
Wybory do samorządu klasowego
Planowanie pracy w roku szkolnym
Nasze zachowanie się w szkole - Apel
Udział w konkursie profilaktycznym
Profilaktyka antyalkoholowa - ankieta
Stop dopalaczom
Zasady zachowania na lekcjach
Dobór stroju do zajęć
Jak kibicować na zawodach
Fair play – w sporcie i w życiu
Czad cichy zabójca

Klasa VII b

Podjęte działania:

I. Lekcje wychowawcze

-Jak zawierać nowe znajomości-24.10.2018

- Cechy przyjaźni i przyjaciela-26.XI

II. Wycieczki klasowe

-Turystyczna wycieczka górską przełęcz Orłowicza , Smerek- 05.10.2018

-Rekreacyjna wycieczka do Rzeszowa- kino, kręgle park trampolin- 23.10 2018

III. Działalność inna– udział w akcjach organizowanych na terenie szkoły

- Sprzątanie Świata- 18. 10.2018 Chmiel –Dwernik

- Szlachetna Paczka

- Udział w zawodach sportowych:

a)Mikołajkowy turniej Piłki Nożnej- 5.12 .2018

b)Rejonowe Igrzyska Młodzieży Szkolnej w Piłce Koszykowej Dziewcząt- 13.12.2018

c) Powiatowe Igrzyska Dzieci w Piłce Ręcznej- 17.12.2018

- udział w Kampanii Profilaktycznej w Ustrzykach Dolnych – Inscenizacja XII 2018

III. Lekcja wychowania fizycznego

- Cechy kibica

- Kultura kibicowania 4 XII 2014

Klasa VIII

Podjęte działania:

- zorganizowanie wycieczki klasowej do Sanoka – lodowisko, basen, kręgle
- udział w akcji „Sprzątanie Świata”,
- lekcje wychowawcze w ramach programu „Spójrz Inaczej”,
- imprezy integrujące zespół klasowy: „Dzień Chłopaka”, „Andrzejki”, „Mikołajki”, wspólne przygotowywanie ozdób świątecznych, dekorowanie klasy, ubieranie choinki, „Wigilia klasowa”,
- udział klasy w konkursie profilaktycznym,
- udział w różnych apelach i uroczystościach szkolnych,
- stała współpraca z Rodzicami w realizacji Planu wychowawczego klasy.

Klasa III Gim

Podjęte działania:

1. Udział w debacie „Bezpieczeństwo w gminie Lutowiska.
2. Udział w konkursie „Alkohol, papierosy, dopalacze, narkotyki – nie dziękuję”.
3. Udział w wycieczce i integracja zespołu klasowego, umiejętność współpracy w grupie, wzajemna pomoc w działaniach.
4. Organizacja imprez klasowych: Wigilia, Mikołajki, Sprzątanie Świata, Prace w Arboretum.
5. Kształcenie postaw uczniów w ramach przedmiotu wiedza o społeczeństwie.

Inni nauczyciele:

Podjęte działania:

1. Realizacja „Programu profilaktyczno - wychowawczego z przedmiotów przyrodniczych dla młodzieży pochodzącej z różnych środowisk rodzinnych”, w ramach koła matematyczno – fizycznego dla uczniów Gimnazjum oraz klas VIII Szkoły Podstawowej, w tym:
  - zorganizowanie wycieczki do Krakowa w celu udziału uczniów w cyklicznych, dwudniowych warsztatach laboratoryjnych „Mikrobiologia czy biochemia, co jest ciekawsze?” na Wydziale Biochemii, Biofizyki i Biotechnologii Uniwersytetu Jagiellońskiego, zajęć rozwijających zainteresowania na wystawie interaktywnej w Collegium Maius oraz w Muzeum Inżynierii Miejskiej w Krakowie,
  - prowadzenie społecznie zajęć pozalekcyjnych rozwijających zainteresowania uczniów,
  - przygotowywanie uczniów do różnych konkursów np. kuratorski konkurs matematyczny, kuratorski konkurs fizyczny, Multitest z matematyki, Multitest z Fizyki
2. Prowadzenie zajęć(odnotowane w dziennikach zajęć) :
  - kółko matematyczno – fizycznego dla uczniów klasy III gimnazjum i VIII Szkoły Podstawowej,
  - przygotowanie do egzaminu z matematyki i fizyki uczniów klasy III Gimnazjum,
  - przygotowanie do egzaminu uczniów klasy VIII Szkoły Podstawowej,
  - Spółdzielnia Uczniowska dla uczniów klasy III Gimnazjum
3. Realizacja „Programu wychowawczego zajęć pozalekcyjnych z matematyki dla młodzieży pochodzącej z różnych środowisk rodzinnych” w tym prowadzenie sklepika.
4. Udział w XIV Powiatowej Kampanii Profilaktycznej w Ustrzykach Dolnych.

Działania profilaktyczne podejmowane w Świetlicy Szkolnej

Podjęte działania:

1. Działania profilaktyczne i naprawcze w stosunku do uczniów przejawiających trudności edukacyjne i wychowawcze.
2. Realizowanie programu, którego nadrzędnym celem jest przeciwdziałanie przemocy, agresji, uzależnieniom oraz nieprawidłowościom w sferze poznawczej, fizycznej i emocjonalnej uczniów.
3. Kształtowanie i rozwijanie wśród uczniów postaw, opartych na wzajemnej życzliwości i szacunku, promujących szacunek dla każdego człowieka i jego godności osobistej, tolerancję dla odmienności, sprawiedliwość i inne uniwersalne wartości. Wspieranie dzieci nieśmiałych, potrzebujących pomocy.
4. Utrwalanie zasad oraz normy obowiązujących w grupie rówieśniczej, w relacjach z dorosłymi, czy członkami rodziny.
5. Gry i zabawy o charakterze integracyjnym. Tworzenie atmosfery życzliwości i zaufania.
6. Samoocena pracy i zachowań uczniów, relacji i stosunków interpersonalnych w grupie.
7. Kształtowanie nawyków porządkowych, samorządności i odpowiedzialności za wspólną własność. Troska o stan gier i zabawek, ład i porządek w świetlicy i szkole.

8. Kultura słowa jako stały element życia.
9. Przynależenie do samodzielnego przygotowywania potrzebnych do zajęć materiałów i przyborów oraz sprzątnięcia stanowisk pracy po skończonych zajęciach.
10. Pomoc uczniom mającym trudności w nauce.
11. Informowanie do kogo może zgłosić się dziecko w sytuacji zagrożenia, wskazywanie źródła pomocy w szkole i poza nią.
12. Przygotowanie dziecka do roli przyszłego obywatela, stosującego przyjęte zasady etyczne i moralne.
13. Kształtowanie tożsamości narodowej i przynależności społecznej.
14. Właściwy stosunek do zwierząt i przyrody.
15. Pogadanki na temat racjonalnego i prawidłowego żywienia.
16. Prowadzenie akcji „Zakręcona zakrętka” i „Liptonki”, udział w akcji „Góra grosza”, których celem jest pomoc niepełnosprawnym i potrzebującym.
17. Przedstawienie profilaktyczne „W sieci”, które zostało zaprezentowane przez uczniów w 14 Powiatowej Kampanii Profilaktyki w Ustrzykach Dolnych oraz w Świetlicy Szkolnej.
18. Stałe pogadanki o bezpieczeństwie w szkole i poza nią. Uwalnianie zasad bezpiecznego wypoczynku przed dłuższymi przerwami w nauce, takimi jak: ferie zimowe, wakacje, . przerwy świąteczne
19. Poznawanie zagrożeń cywilizacyjnych oraz nabywanie umiejętności właściwego zachowania się w przypadku kontaktu z przedmiotami niebezpiecznymi, łatwopalnymi, wybuchowymi i niewypałowymi. Zapoznanie z zagrożeniami, jakie niesie za sobą: - zabawa zapalnikami, lekarstwami, środkami chemicznymi, - samowolne korzystanie z urządzeń elektrycznych, - wychodzenie ze świetlicy bez pozwolenia.
20. Współpraca z rodzicami dotycząca problemów wychowawczych w rodzinie i szkole. Kontakty indywidualne.
21. Przestrzeganie przed kontaktami z nieznanymi osobami spotykanymi na ulicy, w Internecie - kształcenie umiejętności unikania zagrożeń.
22. Zapoznanie uczniów z zagrożeniami, jakie niesie za sobą palenie papierosów, picie alkoholu, zażywanie narkotyków, dopalaczy, nieumiejętne korzystanie z komputera, Internetu, , przebywanie w ciągłym hałasie, brak higieny osobistej.
23. Rozwijanie psychospołecznych umiejętności życiowych uczniów umożliwiających radzenie sobie z problemami życia codziennego i samorealizacją;
24. Kształtowanie nawyków higienicznych: troska o czystość osobistą i schludny wygląd, - mycie rąk przed posiłkiem, używanie chusteczki, przysłanianie ust w czasie kaszlu, właściwe ubieranie się, stosowne do pór roku i pogody.
25. Prowadzenie zajęć wychowawczo- profilaktycznych wg. programu „Spójrz Inaczej”.

Działalność pedagoga szkolnego

Podjęte działania:

1. Prowadzenie zajęć w ramach realizacji szkolnego programu wychowawczo – profilaktycznego godzin wychowawczych

- dla klas I, II i III.

Klasy I – III

Cykl zajęć w oparciu o pozycję „Mądre bajki z całego świata”

Każda bajka ma swoje źródło w podaniach, legendach i historiach kraju, z którego pochodzi. Bohaterami są dorośli, dzieci o oryginalnych imionach oraz egzotyczne zwierzęta obdarzone ludzkimi cechami. W każdej bajce bohater staje w obliczu wyzwania: zagadki, którą musi rozwiązać, zadania, które musi zrealizować, trudności do pokonania. Musi zmierzyć się z nadprzyrodzonymi siłami i przeciwnościami losu, wykazać się hartem ducha, cierpliwością, szlachetnością i inteligencją, a nierzadko również sprytem.

Każda bajka zawiera przesłanie moralne, odkrywa przed dziećmi świat wartości i pożądanych cech ludzi.

Cel zajęć:

- wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym, fizycznym i estetycznym, przygotowanie do życia w zgodzie z samym sobą, ludźmi i przyrodą,
- dbanie o to, by dziecko odróżniało dobro od zła,
- kształtowanie systemu wiadomości i umiejętności potrzebnych do poznawania i rozumienia świata.

2. Przeprowadzenie Szkolnego Konkursu Profilaktycznego

Alkohol, Papierosy, Dopalacze, Narkotyki – Nie, dziękuję

Podczas trwania konkursu odbyły się prelekcje dla dzieci i młodzieży, dotyczące tematów asertywności, bezpiecznego spędzania czasu wolnego, prawnych aspektów zachowań ryzykownych, uczniowie otrzymali konkretne wskazówki, u kogo mogą szukać pomocy, gdy mają problemy. Autorami pogadanek była Pani Małgorzata Prokopiak – Młynarczyk – pełnomocnik wójta ds. uzależnień oraz Pan Dariusz Szeliga – przedstawiciel Komendy Głównej Policji w Ustrzykach Dolnych ds. profilaktyki społecznej. W komisji konkursowej zasiedli również: Pan Wójt Krzysztof Mróz, Pani Dyrektor Beata Krukowska, Przedstawicielka Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lutowiskach Pani Anna Steciuk.

Uczestnicy konkursu: klasy I – III, IV – VIII Szkoły Podstawowej oraz III Gimnazjum.

3. Zakończenie Ogólnopolskiej Akcji Profilaktycznej „Zachowaj Trzeźwy Umysł” – listopad 2018 r., diagnozą społeczną uczniów klas V, VI, VII, VIII, w obszarach: zdrowie, rodzina, szkoła, kultura, psychologia, ekonomia, kapitał społeczny. Badanie ma na celu diagnozę postaw uczniów w w/w obszarach.

4. Prowadzenie z Szkolnego Klubu Wolontariatu „Szansa”

Zrealizowane działania:

Miesiąc	Cel	Działanie	Osoby odpowiedzialne
wrzesień	Wdrożenie do samorządności. Wykształcenie umiejętności planowania i gospodarowania czasem.	Wspólne zaplanowanie pracy na dany rok szkolny. Wyznaczenie osób odpowiedzialnych. Zapoznanie z regulaminem. Wybór osób do bezpośredniego kontaktu z opiekunami grupy. Wykonanie i rozwieszenie plakatów promujących wolontariat i pomaganie. Zbiórka rzeczy na rzecz poszkodowanej w pożarze rodziny z Michniowca. „Pomoc dla Bianki” – zbiórka na rzecz nieuleczalnie chorej dziewczynki	Opiekunowie grupy Chętni wolontariusze
październik	Kształtowanie wrażliwości i empatii dla bezdomnych zwierząt. Kształtowanie umiejętności współpracy w zespole	Zbiórka produktów, przedmiotów, materiałów dla Schroniska Zwierząt w Przemysłu.	Chętni wolontariusze i działacze samorządu uczniowskiego
Listopad	Kształtowanie poczucia tożsamości i odpowiedzialności za miejsca pamięci.	Posprzątanie cmentarza, zapalenie zniczy. Przygotowanie uroczystego apelu z okazji 100 - lecia Odzyskania Niepodległości.	Chętni wolontariusze
grudzień	Kształtowanie w całej społeczności uczniowskiej potrzeby działalności prospołecznej, nieodpłatnej. Kierowanie uwagi uczniów na potrzeby osób starszych, niepełnosprawnych.	Udział w akcji charytatywnej Szlachetna Paczka Rozprowadzenie świątecznych ozdób gipsowych – akcja dla Adasia – zbiórka na rehabilitację	Opiekunowie grupy Chętni wolontariusze

5. Udział w debacie „Bezpieczeństwo w gminie Lutowiska”.
6. Bieżące kierowanie uczniów na badania profilaktyczne do PPP w Ustrzykach Dolnych Udział w szkoleniu „Procedura Niebieskiej Karty”.
7. Udział w szkoleniu, organizowanym przez KO „Zapobieganie zachowaniom autodestrukcyjnym wśród dzieci i młodzieży- w odniesieniu do nowych środków psychoaktywnych i kryzysów emocjonalnych uczniów.
8. Udział w pikniku profilaktycznym w Zespole Szkół w Sanoku „Szkoła wolna od narkotyków i przemocy” – uczniowie uczestniczyli w konkursie plastycznym STOP AGRESJI oraz w konkursie wiedzy o zdrowym stylu życia.
9. Działania, wynikające z bieżącej pracy pedagoga szkolnego: spotkania i rozmowy indywidualne z rodzicami i uczniami, dotyczące kształtowania właściwych postaw oraz rozwiązywania problemów.

Gminny Ośrodek Kultury im. Jerzego Janickiego w Lutowiskach .

Ferie z „GOK-iem”

Ferie zimowe odbyły się przy współpracy GOPS w Lutowiskach, ZS w Lutowiskach. Miejsce: Gminny Ośrodek Kultury w Lutowiskach. W feriach udział wzięło 26 dzieci. Termin 29.01.2018 do 11.02.2018r. w godzinach od 7:00-16:00. W ramach ferii zorganizowano: warsztaty (rękodzielnicze(bibułkarstwo szydełkowanie i koralikarstwo), zajęcia plastyczno-techniczne (malowanie farbami, kredkami na kartonie oraz formach gipsowych), zajęcia sportowe, zajęcia taneczne i ruchowe oraz świetlicowe(gry planszowe, zręcznościowe, kalambury). Odbyły się prelekcje: Profilaktyczna przeprowadzona przez P. Małgorzatę Prokopiak Młynarczyk, wycieczki: Górski Ośrodek Turystyki Jeździeckiej „U Szeryfa” w Dwerniku (kulig z ogniskiem i pieczeniem kiełbasy). Dzieci uczestniczyły w imprezie „ Wyścigi Psich Zaprzęgów Lutowiska 2018 gdzie skorzystały z atrakcji: ściana wspinaczkowa, przejazdy skuterem, konkursy z nagrodami. Podczas zajęć dzieci miały zapewnioną opiekę instruktorską oraz drugie śniadanie

„Wakacje w Bieszczadach”

Wakacje letnie odbyły się przy współpracy ZS w Lutowiskach, GOPS w Lutowiskach, Nadleśnictwa Lutowiska, Ośrodka Edukacyjnego BdPN w Lutowiskach. Miejsce: GOK w Lutowiskach, Chata pod Florianem w Lutowiskach.Termin: I turnus 09-20.2018. II turnus 30.07-10.08.2018 w godzinach 07:00-16:00.

W ramach wakacji zorganizowano zajęcia plastyczno-techniczne (masa papierowa, malowanie farbami, kredkami na kartonie, malowanie kredą), zajęcia muzyczne, filmowe, zajęcia sportowe(ćwiczenia oraz gry sportowe na stadionie) zajęcia taneczne i ruchowe oraz świetlicowe (gry planszowe, zręcznościowe, kalambury). Odbyły się: spotkania z Panią Małgorzatą Prokopiak - Młynarczyk nt. „ Bezpieczne Wakacje”,

warsztaty astronomiczne z Panem Pawłem Durisem, wycieczka na Połoninę Wetlińską, wyprawa ścieżką przyrodniczą „Trzy Kultury” w Lutowiskach wizyty w Ośrodku „Perła Bieszczadów” (basen, korty tenisowe, boiska sportowe, plac zabaw). Podczas zajęć dzieci miały zapewnioną opiekę instruktorską oraz drugie śniadanie.

Festyn Rodzinny

Zajęcia i organizacje:

W ramach działalności Gminnego Ośrodka Kultury przy wsparciu środków z Programu Profilaktyki prowadzono zorganizowane zajęcia plastyczne, rękodzielnicze, muzyczne, taneczne oraz świetlicowe dla dzieci. Wsparciem objęta również została działalność Gminnego Klubu Seniora w Lutowiskach, Kół Gospodyń Wiejskich w Lutowiskach, Chmielu, Dwerniku, Smolniku i Stuposianach, Kapela „Połoniny”, poprzez warsztaty rękodzielnicze, plastyczne, muzyczne i kulinarne, wyjazdy na pokazy i konkursy kulinarne, organizacja imprez środowiskowych.

3.3 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lutowiskach

OPS. był współorganizatorem imprez plenerowych dla społeczności lokalnych o charakterze integracyjnym:

- Przegląd Kolęd i Pastorałek ;
- Organizacja Gminnego Dnia Niepełnosprawności;
- Sobótki w Smolniku;
- Festyn Parafialny w Lutowiskach i Dwerniku;
- Współorganizacja Powiatowego Dnia Niepełnosprawności;
- Gminny Dzień Dziecka;
- Współorganizacja Dni Rodziny w Gminie Lutowiska- festyn integracyjny dla rodzin ;
- Organizacja Dnia Seniora- spotkania wielopokoleniowego dla najstarszych mieszkańców naszej gminy;
- OPS prowadzi czynne poradnictwo w obszarze uzależnień przez pięć dni w tygodniu dla osób uzależnionych i współuzależnionych. Pracownicy socjalny udzielają wsparcia w rodzinach , w których występuje problem alkoholowy ;
- OPS. zabezpieczał również osobom samotnym z problemem alkoholowym schronienia w okresie zimowym.

Sporządziła:

Małgorzata Prokopiak-Młynarczyk